

UIT DE SCHRIFT

„EXCHANGE“.

En al deze dingen zijn uit God, die ons met zichzelf verzoend heeft door Jezus Christus, en ons de bediening der verzoening gegeven heeft.

2 Cor. 5:18.

Wie de grens passeert, op reis naar het buitenland, komt daar het kantoor langs, waarvan de bestemming duidelijk wordt door het opschrift: „Exchange“, „Geld-wissel“, of iets dergelijks. Het is het kantoor, waar men het geld van het land, dat men verlaten gaat, kan omwisselen in geld van dat andere land, waar men nu naar toe reist. Want als men zijn oude munt niet „omzet“ in de nieuwe, kan men in het andere land niet passeeren. Men heeft de aldaar „gangbare“ munt nodig, wil men er kunnen wonen, zaken doen, kortom: aannemelijk zijn en vrije passage hebben.

Hoe vreemd het klinken moge: aan dit bedrijf der „wisselaren“ herinnert de tekst, dien we hierboven afdrukten. Als daar gezegd wordt, dat God ons zichzelf verzoend heeft, dan wordt in de grieksche taal een woord gebezigd, dat in zijn oudste, ons bekende beteekenis, aan zoo'n wisselaarskantoor herinnert. Het woord voor „verzoenen“ luidt: „katallasseo“. Het zelfstandig naamwoord voor „verzoening“ is „katallagè“. Welnu, „katallagè“ beteekent oorspronkelijk: „geld-omwisseling“; en „katallakt(ès)“ wil aanvankelijk zeggen: „geld-wisselaar“. Wie een bank voorbijloopt, passeert een „katallaktès“, een geld-omzetter.

Later kreeg het woord ruimere beteekenis. Een „katallakt(ès)“ werd nu iemand, die bemiddeling verleende, of „verzoening“ aanbracht. En „katallagè“ werd straks hetzelfde als „verandering van vriendschap in vriendschap“.

Het is met woorden een vreemd geval: in latere beteekenissen herkent men vaak nauwelijks nog de eerste. Maar in dit geval is de herinnering aan de oorspronkelijke beteekenis toch leerzaam voor het verstaan der afgeleide.

Want het is met die munt, waarover zooveel gesproken werd, daarom zoo'n lastig geval, omdat er staats-, en gezags-, en rijkskwesies mee gemoeid zijn. De man, die met het geld van den éénen staat in het gebied van den anderen zou willen opereeren, komt er niet. Hij is niet acceptabel, tenzij hij zorgt, dat er gewisseld wordt; — dan pas is hij geen „vreemde“ meer, die niet „gangbaar“ is, doch kan hij meedoen als een volks- en huisgenoot dergenen, onder wie hij toegang heeft gezocht. De tafelen der wisselaren zijn gelijk-schakelaarstafelen, want ze schakelen om. Toen onze groote Katallakt (= Wisselaar) den tempel reinigde, heeft hij de tafelen der katallakten (der wisselaars) omgekeerd. Zij moesten de „profane“ munt (van de markt en zoo) omwisselen in „heilige“ (van den tempel); maar ze hadden het Gezag van den Vader van den tempelreiniger, die van dien Vader de Zoon was, met voeten getreden. Zij waren valsche munters; in schijn erkenden ze het gezag van den Koning (de heilige munt!) maar overigens waren ze revolutionairen.

Er is immers een „politeuma“ (Filipp. 3:20), een Rijk, een Staat, waarin God zelf de Koning is. Maar men kan er niet zóó maar binnenkomen. Om daar aannemelijk te zijn, moet men van een „vreemde“ tot een „huisgenoot“ worden. De „waarden“ die men meebrengt, worden in dat Rijk niet erkend; het heeft zijn eigen munt, en in dat Koninkrijk komt niet binnen hetgeen onrein is, en niet de rijksmunt kan overleggen. Aan de grens van dat Rijk staat als regel voor de vreemden dit te lezen: geef dan den keizer wat des keizers is, en Gode wat Gods is. Het is niet toegelukkig, dat dit woord het eerst uit den mond kwam van onzen grooten Katallakt, toen men Hem een „munt“ toonde.

Neen, geef niet toe aan de verzoeking, om hier de beelddraak tot wellustig wordens toe nog nader uit te werken. Maar houd de grondgedachte toch nog even vast. Wij waren „vijanden“, on-aannemelijk. Maar we zijn gemaakt tot „vrienden“. En waarom? Hadden wij een „tegen-waarde“ aan te bieden toen wij aan de grens van 't Hemelrijk gekomen waren? Was onze oude munt toch eenigszins van waarde? Was het een ruil, dien de Katallakt van den hemelschen staat volbrengen moest? Was Hij een ambtenaar, die onze „oude munt“ in-nam, en „om-rekende“, en daarna de tegen-waarde van de in Gods Rijk gangbare munt er voor in de plaats stelde?

Stil nu, — elke vergelijking gaat mank. Met name aan de grenzen van dit Rijk van God. Wij hadden geen „waarde“ aan te bieden. Van ruilen viel geen sprake. „Gewisseld“ werd hier eigenlijk niet: het beeld van den aardschen katallakt vertoert zich bij den hemelschen Katallakt. Hij „wisselt“ niet een munt, doch „ver-wisselt“ slechts een „staat“. Wij brengen geen waarde-papieren mee, wij burgers van het „rijk“ des Boozen. Beelzebub reikt geen waarde-papieren uit. Wij komen aan de poort van 't Hemelrijk als vijanden, niet als dragers van waarde-papieren eener wel vreemde, maar toch „bevriende“ mogendheid.

Daarom wordt er niet geruild, en is er geen kwestie van waarde en tegen-waarde.

Er is alleen maar die laatste beteekenis: verandering van vijandschap in vriendschap. Het Souvereine Gezag van het Koninkrijk der Hemelen nam ons op, en liet ons toe, toen wij nog vijanden waren (Rom. 5) en niets bij ons hadden dan de bewijzen onzer participatie aan de groote Rebellen.

En die gedachte, die bijbelsche, en daarna oer-gereformeerde gedachte drukt Paulus hierin uit, dat God ons met Zichzelf verzoend heeft. Hij is het subject der verzoening. Hij is de gansch originele in de katallagè.

Ex-change?

Ja en neen: 't is maar hoe ge 't neemt. Wij waren vijanden in elken zin (contra Ritschl), dien 't woord kan hebben. En zóó heeft God zelf ons met zichzelf verzoend en de bediening van dezen eenzijdigen handel der uitreiking van een hemelsch paspoort en een hemelsche rijksmunt aan vijanden, die tot vrienden zijn gemaakt, gegeven aan de apostelen. Hij ruilt niet, maar Hij geeft, gansch origineel. Geheel oorspronkelijk.

En dat is nu het abc en xijz der lijdensprediking.

K. S.

KERKELUK LEVEN

ZANGERS EN SPEELLIEDEN.

De kerk heeft altijd moeten zuchten onder de gevolgen van haar eigen zonden-van-nalatigheid. Als zij geen kinderen meer baarde door het Woord, dan ging ze haar leden, als ware zij verpleegster in plaats van moeder, en als kon zij dus volstaan met het verzorgen van pleegkinderen in plaats van met het baren van heusche kinderen, verwennen naar hun zin. 't Gevolg was, dat ze een massa „stoute“ pleegkinderen kreeg. En veel neurasthenici. Men weet, dat verwennen veel zenuwzieken maakt. En dat zenuwzieken gauw verworden worden: wisselwerking!

Tot de „stoute“ kinderen der kerk hebben altijd de zangers en de speellieden behoord, de troubadours, artisten, en hoe ze meer mogen heeten. Van het Woord trokken ze — we hebben het niet over hun personen doch over hun groep — „ambtshalve“ zich minder aan dan van het symbool. Van het belijden minder dan van het „beleven“. Van de preek minder dan van de muziek. Van het spreken minder dan van het zwijgen. Van het bezwaar minder dan van het gebaar.

Rome weet met zulke stoute kinderen wel raad, omdat Rome altijd raad schaft, ook waar God hem niet schept. Bovendien heeft Rome een goede, d.w.z. gevulde beurs. Het kan zijn stoute kinderen altijd hun zin geven; wie een speellied in zijn huis kan inrichten heeft menigte van zonden voorkomen. Bij de kleintjes. Niet de zonde, maar de zonden worden dan in de geboorte gesmoord. En wie zijn gevaarlijke nummers, als ze den leeftijd van het spelen achten zich hebben, serieus aan het door hen begeerde werk kan zetten, in de woonkamer, wel, die houdt ze meestal wel zoet. En tevreden.

Daarom kan Rome met zijn zangers en speellieden wel vrede houden. Een goed organist vindt er wel een plaats en een salaris, en — daar komt het op aan — serieus werk, en dus het gevoel, dat hij zelf serieus „genomen“ wordt.

Maar de protestanten..... en vooral de gereformeerden. En dan vooral die gereformeerden, die weer van voren af aan beginnen moeten. Ze hebben — want de kracht van het Woord draagt ver — ook onder de „intellectueelen“ hun profeten en belijders. En daar zijn ze dankbaar voor. Maar wat kunnen ze bieden, met name aan zangers en speellieden? Niet veel. Orgels? Er zijn er een paar, die den naam verdienen; de rest is — nu ja. Begrip tenminste? Houd op, — de gereformeerde kerken willen geen clubje fijnproevers zijn, en de fijnproevers en masse zijn niet gereformeerd; nu weet U genoeg.

Daar staan we nu: het is niet best.

Maar is het nu geen voorrecht, dat wij, gereformeerden, die weer onze vrijheid naar art. 31 kennen, ook onze bekwame zangers en speellieden hebben en dat één hunner, de heer, de broeder D. W. L. Milo, ons verrast heeft met een boek onder den titel „Zangers en Speellieden“; een boek, dat niet ten onrechte zich aandient als „bijdrage tot de ontwikkeling van een calvinistische kerkmuziek“?

De massa zal nooit verstaan wat het is, als iemand, die over zoo'n thema een boek kan schrijven, zich vrijmaakt. Wie er wel iets van weet, die zegt: ziet, wat het Woord van God vermag; en die wordt een beetje stil, als hij den auteur van dit boek, dien hij eens hoorde en zag genieten, ja, „profeteeren“ op een serieus orgel in een serieus kerkgebouw, dat sindsdien aan de knoelers is toegevalen, nu ziet praten — zelfs nog dat — met een harmoniumpje ergens in een zaaltje met salpetermuren. Hij zegt dan verwonderd: God heeft bij ons wat gróóts verricht..... Dat zeggen we gauw als er groote getallen te tellen zijn. Soms zeg je het met nog meer warmte als je in een hokje zit, wetende, dat er talenten in de zaal zijn, die de

massa der geestelijke lusaards heeft laten schieten, omdat ze geen hersens gebruikt. En geen trouw houdt. En die zelf zóózeer trouw en geloof hebben gehouden aan de kerk van Christus, dat ze orgelbank en kansel en nog heel veel meer hebben prijsgegeven om het zelfrespect te bewaren en niet mee af te glijden in den modder van een van God vervloekte kerk-diplomatie.

Zoo zijn ongeveer de gedachten, die ik voel opkomen als ik het boek van den heer Milo ter hand neem. In Haarlem heb ik hem vóór '44 genoten en in Nunspeet na '44 nog meer. Hij heeft bij de N.V. Oosterbaan & Le Cointre, Goes, een boek gegeven dat er wezen mag. En dat een terrein betreedt waarop voet-angels en klemmen liggen.

Want het boek raakt de kwesties van den eeredienst. De liturgie.

De liturgie nu is tegenwoordig in studie bij de „heidene“ (men kan zich de moeite van ingezonden stukken sparen).

Want ons moderne heidendom heeft zich in het hoofd gezet, dat het sacrament meer is dan het Woord. Sacrament immers beteekent veel gebaar en weinig woorden. Het woord is tegenwoordig niet in eere; het menschenwoord tenminste. En Gods Woord wordt geëerd op een onwezenlijke manier: het kan niet komen in een bijbel of in een preek, zoo zegt men. Barthianen en mystieken, romantici en anti-romantici ontmoeten nu elkander: ze ontmoeten elkander in den afkeer van het menschelijke woord.

Barthianen verklaren het impotent, omdat ze in een Woord Gods gelooven, dat niet grijpbaar is; ze venten met de slechts in bepaalden uitleg ware, maar overigens zeer onware leuze, die ook gereformeerden vaak hebben nagesproken: finitum non capax infiniti: het eindige kan het oneindige niet (be)grijpen. Daarom zullen zij het menschenwoord, met zijn stelling en tegen-stelling, zijn ja tegenover neen, graag 't vertrouwen opzeggen en, om toch den eeredienst leven in te blazen, zetten ze dan „boomen“ op over het sacrament en 't sacramentallame. Veel gebaar, veel stilte, veel om te raden en om te verbinden, en weinig scheiding brengende belijdenis-praat. Teeken, teeken, teeken.

De mystieken tappen aanvankelijk uit een heel ander vat; maar later blijkt, dat ze slechts uit een ander kraantje tappen, dat evenwel aan 't zelfde vaatje zit. Ook zij hebben aan het menschenwoord geen houvast, willen het ook niet hebben en verlieven zich eveneens op de gewijde stilte. De wezenlijke-mysticus heeft ook zijnerzijds meer respect voor het stomme gebaar dan voor de sprekende begripespraak.

En zooals in de dagen der romantiek, dank zij een pantheïseerende filosofie, vele „intellectueelen“ naar de roomsche kerk toevlucht namen en naar de indische mystiek, die beide woord-kurig, zoo niet woord-afkeerig waren, zoo gaan thans vele intellectueele protestanten, tot felle antipapisten toe, zich verlieven in den schemer van het sacramentalisme; d.w.z. ze nemen van Rome juist datgene over wat Rome roomsch gemaakt heeft.

Nu komt daar temidden van de heftige discussies die op dit terrein ontstaan zijn, één van de onzen het woord nemen in een mooi boek, dat de kwesties kent en weet te behandelen.

We hopen er eenige opmerkingen over te geven, opdat het werk zijn eereplaats onder ons verkrijge, die het verdient.

K. S.

NOGMAALS: ONZE MILITAIREN.

't Blijft van het grootste belang als onze jongens in militairen dienst gaan, dat ze direct weten tot welke adressen ze zich in hun garnizoensplaats kunnen wenden voor het verkrijgen van de voor hen noodige inlichtingen. Kerkeraden en ouders worden dringend verzocht namen en zoo mogelijk juiste adressen door te geven van de jongens die zich in militairen dienst bevinden.

Wat onze zieleke militairen betreft:

Telkens gebeurt het, dat er van onze jongens in de hospitalen liggen, zonder dat de ouderling voor de militairen ter plaatse van hun bestaan afweet. Vooral in een groote plaats met veel zalen is het niet doenlijk alles af te speuren. Laat het dus direct weten als één van Uw jongens er onverhoopt verpleegd moet worden.

Voor Utrecht is aangewezen br. F. A. de Jong, Wie-lingenplein 34, ouderling voor militairen.

Na wat onlangs in ons blad hierover geschreven werd, ontving deze broeder van verschillende kanten weer berichten, en was hij in staat verschillende van onze zieke jongens in de hospitalen te bezoeken.

Maar nadien kreeg hij geen enkele opgave meer, waarom hij ons vriendelijk verzocht, nog eens een oproep in De Reformatie te willen plaatsen. Het is van belang, zoo spoedig mogelijk door te geven, welke jongens in Utrecht in garnizoen zijn of komen opdat br. De Jong ook hen direct kan bezoeken en hun adressen kan doorgeven waar ze hun vrijen tijd kunnen doorbrengen. Ook is het zeer gewenscht, voor zoover het doopleiden betreft, dat ze oogenblikkelijk de catechisaties kunnen volgen.

Wat van Utrecht geldt, vraagt m. m. ook van andere kerken de aandacht. Houdt het vuur brandende!

K. S.